

kategóriába (1-10%, 10-25%, 26-50% és 50% feletti mérték) körülbelül ugyanannyi vállalat esik. A szervezetek 37%-a támaszkodott megbízási szerződéssel dolgozókra, bár az esetek kétharmadában ez a teljes létszámnak kevesebb, mint 10 százaléka.

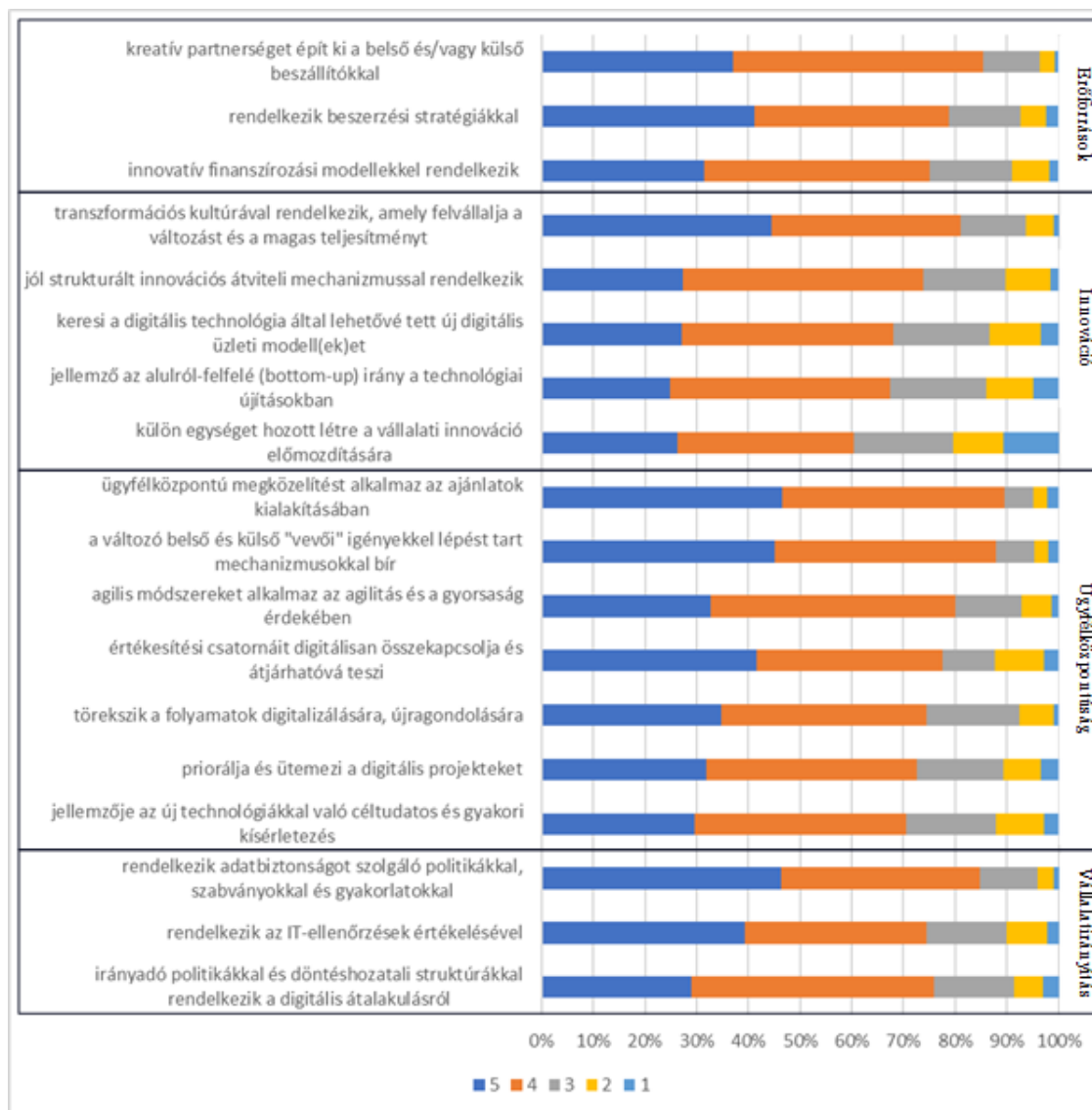
A szervezeti határokat puhító rugalmas vagy atipikus munkavégzési formák a vállalatok felénél (50%) egyáltalán nem voltak jelen, de minden tizedik válaszadó szervezeténél már többségben voltak az irodán, telephelyen kívül (például terepen, home office-ban) dolgozók.

A kutatás rákérdezett a nemzetközi példák alapján előretörni látszó hagnigazdaságra (gig economy), úgymint igény szerint, rugalmasan behívható, megbízható dolgozók arányára is. Tízből három vállalat (30%) számolt be ilyen gyakorlatról, 7 százalék nyilatkozott úgy, hogy az így dolgozók aránya 25% feletti, ami elsősorban magasnak tűnik, így tovább vizsgálendő. A munkaerőbérlés egy szűkebb vállalati rétegre jellemző, csak minden ötödik (21%) válaszadónál fordul elő, főleg építőipari és feldolgozóipari vállalatoknál, de ezeknél sem általánosan jellemző gyakorlat.

2.6 Digitalizáció, automatizáció és technológiai adaptáció

DOI: 10.14267/978-963-503-929-6_2_6

A kutatás a vállalatok digitalizációjával kapcsolatban egy külföldön már alkalmazott és tudományos publikációban megjelent, eredetileg harminchat kérdéses kérdőívnek azt a tizennyolc kérdését kérdezte le, amelyek a korábbi kutatás szerint igazoltan összefüggenek a szervezetek digitális transzformációjának jellemzőivel. Ezek egy része az ügyfél-központúságot, más részük a vállalatirányítást, megint másik az innováció alkalmazását, és néhány kérdés az erőforrások megszerzését vizsgálta.

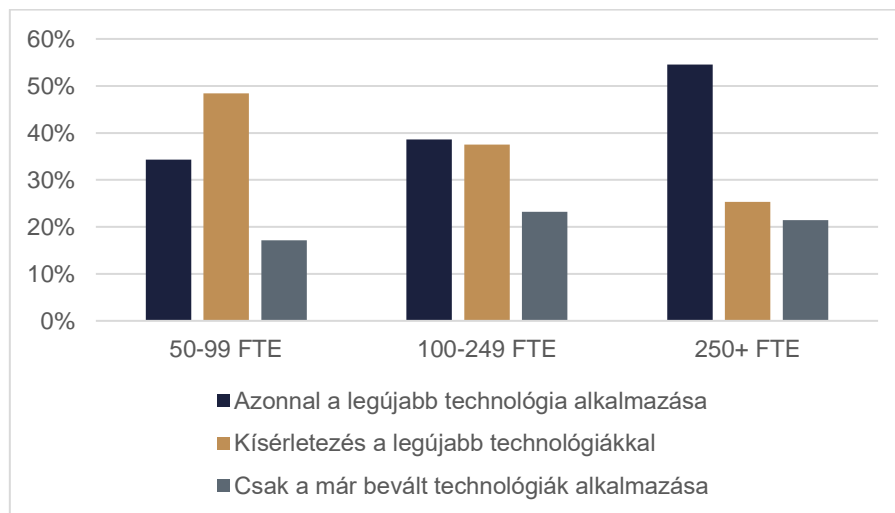
2.8 ábra: Digitális transzformáció szervezeti jellemzői

Forrás: saját szerkesztés

Az eredmények a válaszadók talán túlzott optimizmusára utal, hiszen viszonylag kis szórás mellett magas (jellemzően 4-es körüli) értéket mutatnak egy 5-ös Likert skálán. Legmagasabb értékeket az ügyfélközpontúságra vonatkozó kérdéseknél kaptuk a mintában szereplő vállalatoknál. A vállalatok 85%-ban értettek azzal egyet, hogy olyan mechanizmusokat működtetnek, amelyek segítik az ügyféligények változását követni, és 86%-ban azzal, hogy már az ajánlatok kialakításában alkalmaznak ilyen megközelítést.

A digitalizációs projekteket és innovációt támogató szervezeti megoldások (például irányelvek, felelősök, fórumok, kultúra) a válaszadók negyede-kétötöde szerint teljes mértékben jellemzők a vállalatukra.

Viszonylag magas értékeket értek el az innovációs jellemzők értékelései is, hiszen a válaszadók 84%-ban értettek egyet azzal, hogy olyan transzformációs kultúrát alakítottak ki, amely elősegíti a digitális átalakulást. Az erőforrások megszerzésére vonatkozó értékek kapcsán szintén nagyon magabiztosan nyilatkoztak a vállalatok, hiszen 84%-ban úgy érezték, hogy kreatív partnerséget építenek a külső és belső beszállítókkal, 82%-ban rendelkeznek olyan beszerzési stratégiákkal, amelyek a szükséges erőforrások vásárlására, bérlésére vagy más kreatív módon való beszerzésére vonatkozik és 79%-ban innovatív fizetési modelleket is alkalmaznak. A digitális transzformációnak a vállalatirányítást vizsgáló kérdéseknél a legmagasabb értéket (85%) a vállalatok az a meggyőződése adta, hogy olyan standardokkal, biztonsági politikákkal rendelkeznek, amelyek az adatbiztonságot szolgálják. A vállalatok 80%-a állította, hogy vannak biztonsági ellenőrzéseik és ezeket ki is értékelik, valamint 79%-uk szerint rendelkeznek a digitális átalakulásra vonatkozóan is belső politikákkal és döntéshozatali struktúrákkal.

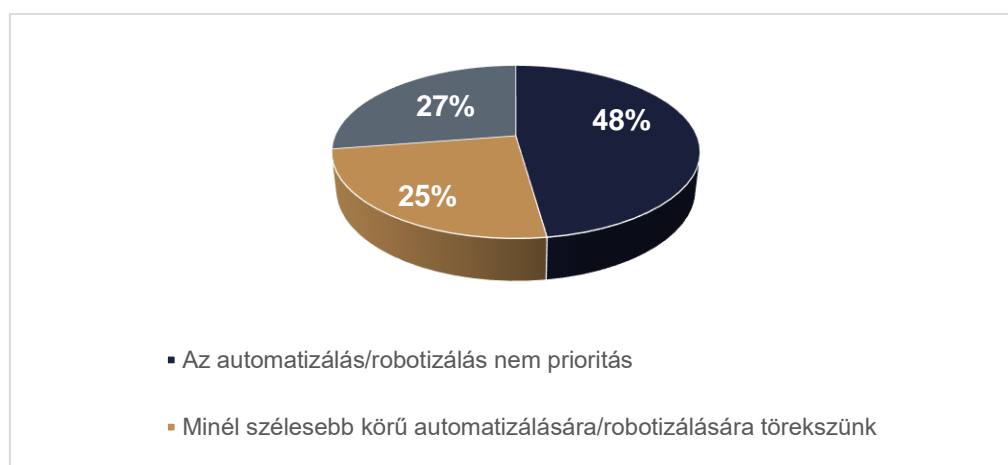
2.9 ábra: Új technológiák adaptációja

Forrás: saját szerkesztés

Egy másik kérdésben a technológiai újítások adaptációja kapcsán a kutatás azt vizsgálta, hogy a mintába kerülő vállalatok mennyire élenjáróak, kísérletezőek vagy inkább követő magatartást folytatnak a technológiák alkalmazásában. Általánosságban a kutatás azt feltételezte, hogy a vállalatok inkább az elterjedt és bevált technológiákat használják, kísérletezés pedig elsősorban a nagyobb (250 fő feletti) vállalatok sajátossága. Érdekes, hogy összességében a teljes mintába került vállalatok 80%-a törekszik az új technológiák alkalmazására vagy azokkal való kísérletezésre és csak egyötödük az, amelyik kizárólag a már bizonyított technológiákat használja. Az új technológiák azonnali alkalmazása legnagyobb arányban (48%) a többségében külföldi tulajdonban lévő vállalatoknál fordult elő, de a többségében magyar magántulajdonban lévő vállalatok 40%-a is ezt az adaptációs stratégiát követte.

Az új technológiák adaptációjában a nagyobb vállalatok gyorsabbak, a kisebb vállalatok viszont kísérletezőbbek.

A vállalati méret alapján pedig pont a mintában szereplő legkisebb vállalatok voltak a leginkább nyitottak és a legnagyobb létszámúak a legkevésbé az új technológiákkal való kísérletezésre. Ugyanakkor ez valószínűleg abból fakadhat, hogy az új technológiák azonnali alkalmazása pont fordított képet mutat. Azaz, mivel a nagyobb vállalatok rögtön alkalmazzák az új technológiákat, ezért kevésbé kísérletezőek, azonban mindenképpen jó hír, hogy a mintában szereplő legkisebb vállalatok esetén szívesen kísérleteznek az új technológiákkal, ugyan lehet, hogy (anyagi) kényszerből. Az egyes nemzetgazdasági szektorokat vizsgálva az látszik, hogy az új technológiák azonnali alkalmazása kimagasló mértékben (36%) a feldolgozóipari vállalatokra, ettől jócskán lemaradva a kereskedelem és gépjárműgyártás (15%), az építőipar (8%), az információ és kommunikáció (8%) területén működő vállalatokra jellemző. A technológiai kísérletezés leginkább (40%) szintén a feldolgozóiparban fordult elő, ezt követi a kereskedelem és gépjárműgyártás (15%), majd az építőipar (9%). A kizárólag a már bevált technológiák alkalmazása szintén a feldolgozóiparban volt a leggyakoribb (36%), ezt követően pedig az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenységeket végző vállalatokban (17%).

2.10 ábra: Automatizáció és robotizáció kiterjesztése

Forrás: saját szerkesztés

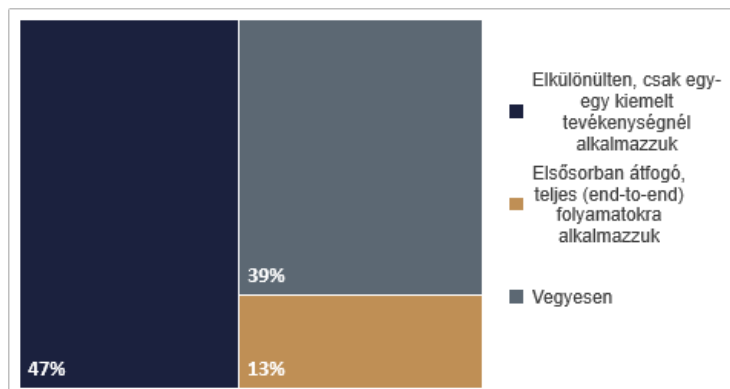
A válaszadó vállalatok közel felénél az automatizálás és robotizálás nem prioritás, sokkal inkább törekszenek az emberi munkaerő megtartására.

Az automatizáció és robotizáció kapcsán több előzetes kérdés és előfeltevés fogalmazódott meg. Az első kérdés a témával kapcsolatban azt próbálta megérteni, hogy a vizsgált szervezetek használnak-e automatizációs és robotizációs technológiákat és mennyire kiterjedt módon. Itt az előzetes feltételezés az volt, hogy a vállalatok többsége használ ilyeneket és elsősorban a monoton munkavégzés kiváltására alkalmazzák.

Az előzetes feltételezést cáfolták az eredmények, amelyek azt mutatták, hogy a válaszadó vállalatok közel felénél (48%) az automatizálás és robotizálás nem priorítás, sokkal inkább törekszenek az emberi munkaerő megtartására. Ez leginkább a félig magyar és félig külföldi tulajdonú vállalatok esetén a legjellemzőbb (80%), de a többségében magyar tulajdonú vállalatok is leginkább ezt a stratégiát követik (51%). Ott, ahol az automatizálás viszont napirenden van, nagyon hasonló arányban szeretnék azt széles körben alkalmazni (25%) vagy csak azokon a területeken, ahol a munkaerő monoton feladatvégzését válthatják ki vele (27%). A monoton munkavégzés kiváltása legnagyobb arányban a többségében magyar állami vagy önkormányzati tulajdonú vállalatokban (35%) és a többségében külföldi tulajdonú vállalatokban jellemző (35%).

Az automatizációt a válaszadók leggyakrabban egy-egy kiemelt tevékenységnél alkalmazzák és viszonylag alacsony arányban fordult csak elő, hogy a teljes folyamatra kiterjesztették (end-to-end).

Azon vállalatok esetén, ahol törekszenek az automatizáció és robotizáció beépítésére, azt is vizsgáltuk, hogy azt a tevékenységek esetén mennyire kiterjedten alkalmazzák, azaz lehetőleg egy teljes folyamatra vagy inkább elkülönült tevékenységekre valósul meg az automatizáció. Itt az előzetes feltételezés az volt, hogy a legtöbb vállalat esetén kevés a teljesen standard és digitalizált környezetben működő folyamat, így az automatizáció és robotizáció inkább elkülönülten, egy-egy tevékenység esetén fordul elő.

2.11 ábra: Automatizáció és robotizáció alkalmazása folyamatszempléletben,
 Forrás: saját szerkesztés

Ezt az előfelvetést a kutatás igazolta, ugyanis a legnagyobb arányban (47,5%) a válaszadói mintán azok a válaszok szerepeltek, amely szerint inkább egy-egy kiemelt tevékenységnél alkalmazzák és viszonylag alacsony (13,3%) arányban fordul elő a teljes mintán vizsgálva az, hogy a kiterjesztve, végponttól-végpontig (end-to-end) terjedő folyamatszempléletben alkalmazzák. A maradék válaszadó esetén vegyesen fordul elő mindkét gyakorlat. Ahogy az új technológiák alkalmazásánál, úgy az automatizáció és robotizációnál is a feldolgozóipari

vállalatok emelkednek ki a többi ágazat közül mind a teljes folyamatra, valamint a részleges alkalmazást illetően is.

Az automatizáció és robotizációt vizsgálva a harmadik kérdés az előző kérdéstől némileg eltérően arra vonatkozott, hogy ezek a technológiák mennyiben célozzák meg a munkaerő teljes kiváltását vagy inkább az azokkal való kooperációt. A válaszadó cégek több, mint felénél (52,6%) a technológia támogatja és együttműködik a munkaerővel és nem kiváltja (10,8%) azt.

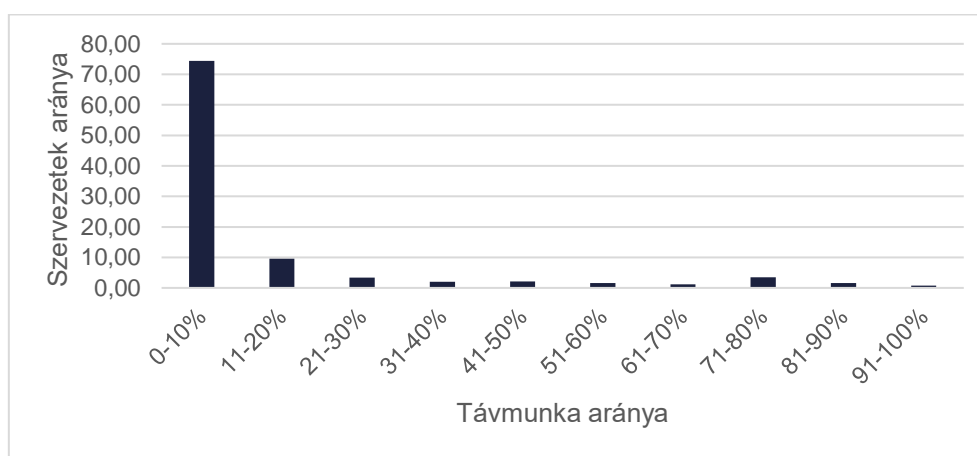
2.7 Távmunka aránya

DOI: 10.14267/978-963-503-929-6_2_7

A digitalizáció kapcsán az egyik első intézkedés sok helyen a távmunka lehetővé tétele volt, ezért a kutatás erről is megkérdezte a mintába bevont szervezeteket. A kérdések a COVID-19 járvány előtti időszakra és a lekérdezéskori (2022. tavasza) állapotra egyaránt vonatkozott. A kutatócsoport feltételezte, hogy a távmunka aránya emelkedett a két időszak között, azonban az első eredmények ezt cáfolták.

A távmunka aránya az átlagos 13%-ról 11%-ra csökkent. Ugyanakkor a két évet összehasonlítva nagyon hasonló a távmunka eloszlása.

A két adatsor korrelációja szignifikáns és 0,8 feletti érték.

2.12 ábra: A távmunka átlagos aránya a dolgozók munkaidejének arányában a COVID-19 járványt megelőző időszakban (%)

Forrás: saját szerkesztés

Magyarázat: a legjellemzőbb értékek (modusok) a 0% és a 10%

A legjelentősebb eltérés abból adódik, hogy azon a cégek aránya, ahol egyáltalán nincs távmunka a két időszak között jelentősen megnőtt.